

Félags- og húsnæðismálaráðuneyti
Síðumúla 14
108 Reykjavík

Reykjavík, 18. ágúst 2025
VEL25070039

Umsögn Reykjavíkurborgar um áform um frumvarp til laga um öryggisráðstafanir samkvæmt dómsúrlausn.

Vísað er til máls nr. S-127/2025 í samráðsgátt stjórnvalda er varðar áform um frumvarp til laga um öryggisráðstafanir samkvæmt dómsúrlausn.

Reykjavíkurborg fagnar framkomnum áformum um setningu heildarlöggjafar um framkvæmd og fullnustu öryggisráðstafanda samkvæmt dómsúrlausn þar sem það hefur skort fullnægjandi lagaumgjörð um málaflokkinn. Verður að telja að áformuð löggjöf sé mikilvægt skref í að tryggja mannréttindi og réttarstöðu þess viðkvæma hóps í því skyni að eyða óvissu varðandi meðferð slíkra mála.

Hér á eftir fylgir umsögn Reykjavíkurborgar um áformin:

Samkvæmt mynd 1 yfir fyrirkomulag samkvæmt áformaðri lagasetningu, í kafla 1.4., má ráða að gert er ráð fyrir ákveðnu flæði á milli úrskurðar um rýmkun og sértækrar búsetu á grundvelli laga nr. 38/2018 um langvarandi stuðningsþjónustu við fatlað fólk. Í því samhengi er ítrekað að húsnæði á vegum sveitarfélaga sem úthlutað er til fólks á grundvelli laga nr. 40/1991 um félagsþjónustu sveitarfélaga og laga nr. 38/2018, eru heimili fólks og sem heimili njóta þau stjórnarskrárvarinnar verndar, sbr. 71. gr. stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands nr. 33/1944, þar sem fram kemur að allir skulu njóta friðhelgi einkalífs, heimilis og fjölskyldu. Þar fá einstaklingar þá þjónustu sem þeir hafa verið metnir í þörf fyrir og vilja þiggja en Reykjavíkurborg er ekki fullnustuyfirvald og hefur ekki almennar heimildir til að skerða frelsi einstaklinga eða hafa eftirlit með þeim. Í þeim tilvikum þar sem dómstólar hafa kveðið upp úrskurði varðandi rýmkun á dómum einstaklinga og viðkomandi búið í sértæku húsnæðisúrræði á grundvelli laga nr. 38/2018 þá hefur félags- og húsnæðismálaráðuneytið, frá árinu 2016, greitt raunkostnað vegna búsetunnar. Verði auknar skyldur lagðar á sveitarfélögin hvað þetta varðar og þær lögfestar er mikilvægt að þær breytingar verði rýndar sérstaklega og kostnaðarmetnar áður en þær verði færðar í lög.

Þá kemur fram í áformunum að börn sem fá dóma á grundvelli 62. gr. hegningarlaga vistast sem fyrr í úrræðum á vegum barnaverndaryfirvalda, sem geta leitað ráðgjafar og stuðnings til þeirrar stofnunar sem fyrirhugað er að koma á laggirnar. Síðan segir í áformunum að stofnunin beri, í samráði við barnaverndaryfirvöld, ábyrgð á hnökralausri yfirfærslu þjónustu þegar notandi nær fullorðinsaldri. Í þessu samhengi er mikilvægt að tryggja að þau úrræði, sem eiga að taka við eftir að 18 ára aldri er náð, séu til staðar er þeim aldri er náð í þeim tilvikum sem viðkomandi er áfram metinn í þörf fyrir að sæta öryggisráðstöfun.

Einnig er í áformunum almennt talað um „barnaverndaryfirvöld“ en ekki er ljóst af því hvort um sé að ræða úrræði á ábyrgð barnaverndaryfirvalda

sveitarfélaga eða ríkisins. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar telur skýrt að þetta séu úrræði á ábyrgð ríkisins og því sé það á ábyrgð Barna- og fjölskyldustofu að tryggja að slík úrræði séu til staðar þegar um börn er að ræða. Þá er nauðsynlegt að skoða sérstaklega hvaða heimildir og lagagrundvöllur liggi að baki því að börn sæti öryggisráðstöfun og öryggisvistun. Í þessu sambandi er vísað til samkomulags milli ríkis og sveitarfélaga, frá 19. mars 2025, um börn með fjölþættan vanda. Þar kemur fram að ríkið tekur að sér framkvæmd og ber ábyrgð á fjármögnun sérhæfðrar þjónustu við börn með fjölþættan vanda sem búsett eru utan heimils og hafa verið metin í þörf fyrir þjónustu á þriðja stigi. Þá er bent á að í skýrslu stýrihóps mennta- og barnamálaráðuneytisins um fyrirkomulag þjónustu við börn með fjölþættan vanda frá árinu 2023 voru lagðar fram tillögur að úrræðum sem skilgreind eru á ábyrgð Barna- og fjölskyldustofu, m.a. stigskiptur búsetukjarni fyrir börn þar sem huga þarf að ósakhæfum börnum sem þurfa vistun, t.d. vegna alvarlegra og hættulegra afbrota.

Í áformunum er tilgreint að fyrirhuguð löggjöf geri enn fremur ráð fyrir breyttu kerfi varðandi framkvæmd öryggisráðstafana og að nýju kerfi muni fylgja nýir verkferlar, svo sem varðandi samskipti ríkis og sveitarfélaga þegar kemur að ábyrgð á úrræðum og kostnaði vegna þjónustu við umræddan hóp. Þá kemur fram að innleiðingin verði samstarfsverkefni tiltekinna aðila. Mikilvægt er að sveitarfélög eigi fulltrúa í samtalinu og að niðurstaða samtals milli samstarfsaðila sem koma að innleiðingu nýrrar löggjafar eigi sér stað áður en ákvarðanir eru teknar. Slíkt er forsenda þess að sameiginlegur skilningur sé til staðar á framkvæmdinni enda kemur fram í áformunum að góð samvinna þvert á ráðuneyti, sveitarfélög og hagaðila sé forsenda þess að lagasetningin beri árangur.

Að mati Reykjavíkurborgar er mikilvægt að framangreind áform um frumvarp til laga um öryggisráðstafanir samkvæmt dómsúrlausn, verði kostnaðarmetin með tilliti til áhrifa á fjárhag sveitarfélaga, sbr. 129. gr. sveitarstjórnarlaga nr. 138/2011. Á þessu stigi málsins liggur ekki fyrir hvaða lagaskyldur verða lagðar á sveitarfélög en í áformunum kemur fram að samhæfing og samstarf milli ríkis og sveitarfélaga sé lykilatriði í framkvæmd frumvarpsins, auk þess sem frumvarpið muni fjalla um ábyrgðarskiptingu ríkis og sveitarfélaga. Þá liggur fyrir að raunkostnaður velferðarsviðs Reykjavíkurborgar vegna mála á grundvelli 62. gr. almennra hegningarlaga hefur á síðastliðnum árum verið verulegur þrátt fyrir að engin lagaskylda hafi hvílt á Reykjavíkurborg varðandi málaflokkinn. Verði með frumvarpi til laga um öryggisráðstafanir samkvæmt dómsúrlausn gerð krafa um aðkomu sveitarfélaga verður ríkið að bæta þeim þann kostnað sem af því hlýst enda liggi þá fyrir lögbundið kostnaðarmat.

Ef frekari upplýsinga er óskað verða þær góðfúslega veittar.

Virðingarfyllt,
f.h. Reykjavíkurborgar,

Rannveig Einarsdóttir,
sviðsstjóri velferðarsviðs